

Digesta 2021

ΘΕΜΑ

**«Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.
ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΜΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ : ΣΥΓΚΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ»**

Αθανάσιος Χ. Σαλασάσογλου, Δικηγόρος

ΜΔΕ Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου ΔΠΘ

ΜΔΕ Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου ΔΠΘ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Contents

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	2
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ - ΣΥΝΘΗΚΩΝ	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΔΗΓΙΩΝ.....	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΝΟΜΩΝ	7
ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ	7
Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
Β. ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΑΥΤΟΥ	9
1) Εισαγωγικά στοιχεία περί του δικαίου διεθνών συναλλαγών	9
2) Το δίκαιο διεθνών συναλλαγών και η Ευρωπαϊκή Ένωση.....	10
Γ. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ – ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ Ε.Ε.	11
1) Η διεθνής πώληση κινητών	11
2) Οι διεθνείς εμπορικές συνήθειες – INCOTERMS.....	13
3) Η προστασία των καταναλωτών	14
4) Η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού	15
5) Το ηλεκτρονικό εμπόριο.....	17
6) Η δικαστική επίλυση των διαφορών	18
7) Η εξωδικαστική επίλυση των διαφορών	20
Δ. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ	21
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	23

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΕΕ Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΖΕΣ Ευρωπαϊκή ζώνη ελεύθερων συναλλαγών

ΕΟΚ Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΟΧ Ενιαίος Ευρωπαϊκός Χώρος

ΚΕΠΠΑ Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας

ΟΝΕ Οικονομική και Νομισματική Ένωση

ΟΟΣΑ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΠΟΕ Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

ΣΕΕ Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΛΕΕ Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣυνθΕΚ Συνθήκη Ευρωπαϊκής Κοινότητας

DDP Delivered Duty Paid

FOB Free on Board

CIF Cost, Insurance and Freight

CISG UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods

PECL Principles of European Contract Law

ULIS Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods

UN United Nations

UNCITRAL United Nations Commission on International Trade Law

UNCTAD United Nations Conference on Trade and Development

UNIDROIT International Institute for the Unification of Private law

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ - ΣΥΝΘΗΚΩΝ

- Σύμβαση της Χάγης (1955) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις διεθνείς πωλήσεις
- Σύμβαση της Νέας Υόρκης (1958) για την αναγνώριση και εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία (1961)
- Σύμβαση της Χάγης (1964) για το ομοιόμορφο δίκαιο για την διεθνή πώληση κινητών
- Σύμβαση της Χάγης (1964) για το ομοιόμορφο δίκαιο για την διατύπωση των συμβάσεων
- Σύμβαση της Χάγης (1965) για την επίδοση δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις σε πρόσωπα που βρίσκονται στην αλλοδαπή
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το ομοιόμορφο δίκαιο της διαιτησίας (1966)
- Σύμβαση των Βρυξελλών (1968) για την διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις
- Σύμβαση της Χάγης (1970) για την συλλογή αποδεικτικών στοιχείων στην αλλοδαπή σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις
- Σύμβαση της Χάγης (1971) για την αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις
- Σύμβασης της Ρώμης (1980) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές.
- Σύμβαση της Βιέννης (1980) σχετικά με τις συμβάσεις για τη διεθνή πώληση κινητών
- Διεθνής Σύμβαση για την προστασία των ατόμων σε σχέση με την αυτόματη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (1981)
- Σύμβαση της Χάγης (1986) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις διεθνών πωλήσεων κινητών
- Σύμβαση του Λουγκάνο (1988) για την διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις
- Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)
- Συμφωνία για τον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο (EOX) (1993)
- Διεθνής Σύμβαση για το Κυβερνοέγκλημα (2001)
- Σύμβαση της Χάγης (2005) για τις συμφωνίες επιλογής δικαστηρίου.
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την χρήση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στις διεθνείς συμβάσεις (2005)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ

Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 για την διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων

Κανονισμός (ΕΚ) 1206/2001 για την συλλογή αποδείξεων

Κανονισμός 1/2003 σχετικά με το καθεστώς εφαρμογής των διαδικασιών για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού

Κανονισμός 772/2004 για τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας ως παράδειγμα Κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες

Κανονισμός (ΕΚ) 805/2004 για τον ευρωπαϊκό εκτελεστό τίτλο

Κανονισμός (ΕΚ) 2006/2004 για την συνεργασία όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών

Κανονισμός (ΕΚ) 1896/2006 για την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής

Κανονισμός (ΕΚ) 861/2007 για την θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών

Κανονισμός (ΕΚ) 1393/2007 για τις διασυνοριακές επιδόσεις

Κανονισμός (ΕΚ) 1580/2007 για τις εισαγωγές οπωροκηπευτικών

Κανονισμός (ΕΚ) 450/2008 για την θέσπιση κοινοτικού τελωνειακού κώδικα

Κανονισμός (ΕΚ) 593/2008 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές αστικού και εμπορικού δικαίου

Κανονισμός (ΕΚ) 113/2010 για τον καθορισμό στατιστικής αξίας

Κανονισμός 330/2010 για την ομαδική απαλλαγή των κάθετων συμφωνιών

ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΔΗΓΙΩΝ

- Οδηγία 84/450/ΕΟΚ για την παραπλανητική διαφήμιση
- Οδηγία 93/13/ΕΚ σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές
- Οδηγία 95/46/ΕΚ για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων
- Οδηγία 97/55/ΕΚ για την συγκριτική διαφήμιση
- Οδηγία 98/34/ΕΚ σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας
- Οδηγία 1999/44/ΕΚ σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών
- Οδηγία 1999/93/ΕΚ σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές
- Οδηγία 1999/44/ΕΚ σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών
- Οδηγία 2000/31/ΕΚ σχετικά με ορισμένες πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου
- Οδηγία 2000/35/ΕΚ για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων στις εμπορικές συναλλαγές
- Οδηγία 2001/83/ΕΕ για τα δικαιώματα των καταναλωτών
- Οδηγία 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών
- Οδηγία 2002/65/ΕΚ για τις πωλήσεις από απόσταση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών
- Οδηγία 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές
- Οδηγία 2006/112/ΕΚ σχετικά με την επιβολή Φ.Π.Α. επί εισαγόμενων προϊόντων
- Οδηγία 2006/123/ΕΚ σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά
- Οδηγία 2007/64/ΕΚ για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά
- Οδηγία 2008/52/ΕΚ για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

- Απόφαση 2001/470/ΕΚ για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΝΟΜΩΝ

Πρότυπος Νόμος για τον Ανταγωνισμό της UNCTAD (2000-2010)

Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο (1996)

Πρότυπος Νόμος για τις ηλεκτρονικές υπογραφές (2001)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Πρώτο Πρόγραμμα δράσης σχετικά με την προστασία των καταναλωτών (1975)

UNCTAD «Κώδικας για τις Περιοριστικές Επιχειρηματικές Πρακτικές» (1980)

Δεύτερο Πρόγραμμα δράσης σχετικά με την προστασία των καταναλωτών (1981)

ΟΗΕ «Κατευθυντήριες Αρχές για την Προστασία του Καταναλωτή» (1985)

Σύσταση 1994/820/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις νομικές πτυχές της ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων

ΠΟΕ «Διακήρυξη για το παγκόσμιο ηλεκτρονικό εμπόριο» (1998)

Σύσταση της Οικονομικής Επιτροπής του Ο.Η.Ε. για την Ευρώπη σχετικά με το πρότυπο σχέδιο συμφωνίας ηλεκτρονικού εμπορίου (2000)

Σχέδιο Δράσης για την πολιτική σχετικά με τους καταναλωτές για την περίοδο 1999 - 2001

Πράσινο Βιβλίο για την προστασία των καταναλωτών στην Ε.Ε. (2001)

Στρατηγική για την Πολιτική των Καταναλωτών 2002-2006

Στρατηγική για την προστασία του Καταναλωτή κατά τα έτη 2007-2013

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παγκοσμιοποίηση ως όρος εμφανίστηκε την δεκαετία του 60, αλλά έγινε μέρος του καθημερινού λεξιλογίου από την δεκαετία του 90. Παρά την έλλειψη συγκεκριμένου ορισμού ή ενιαίας αντίληψη της έννοιας, ως τέτοια μπορεί να οριστεί η διαδικασία της δημιουργίας ενιαίας παγκόσμιας κοινωνίας και οικονομίας με την ειρηνική διάδοση σε όλο τον πλανήτη κοινών κωδίκων επικοινωνίας και συνεργασίας «ενός κόσμου χωρίς σύνορα», με κοινή μοίρα και κοινές ανάγκες που αντιμετωπίζονται από κοινού. Άμεση συνέπεια αυτής αποτελεί η αλματώδης αύξηση των διεθνών συναλλαγών και συνακόλουθα του δικαίου που θέτει το ρυθμιστικό πλαίσιο αυτών. Άλλωστε η σχέση του δικαίου με την παγκοσμιοποίηση είναι ανατακλαστική υπό την έννοια ότι οι κανόνες του μπορούν να προωθήσουν την παγκοσμιοποίηση και ταυτόχρονα είναι αναγκαίοι για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της¹.

Η παρούσα εργασία θα ασχοληθεί με την περιφερειακή – ευρωπαϊκή διάσταση του δικαίου των διεθνών συναλλαγών υπό την έννοια των κανόνων που εφαρμόζονται κατά την διενέργεια συναλλαγών εντός της ενιαίας εσωτερικής αγοράς εν συγκρίσει με τις ισχύουσες παράλληλες διεθνείς ρυθμίσεις. Αφού επιχειρηθεί καταρχάς να δοθεί ένας ορισμός του δικαίου των διεθνών συναλλαγών και οριοθετηθεί το αντικείμενο και το πεδίο εφαρμογής του κλάδου αυτού με ιδιαίτερη αναφορά στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επηρεάζουν την άσκηση του, εν συνεχεία θα υπάρξει μια συγκριτική επισκόπηση των διεθνών και ευρωπαϊκών ρυθμίσεων στα αντικείμενα α) των διεθνών πωλήσεων, β) των διεθνών εμπορικών συνηθειών, γ) της προστασίας των καταναλωτών, δ) της πολιτικής του ελεύθερου ανταγωνισμού, ε) του ηλεκτρονικού εμπορίου, στ) της δικαστικής και ζ) εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών με σκοπό την εύρεση σημείων σύγκλισης και απόκλισης μεταξύ της διεθνούς και της ευρωπαϊκής διάστασης. Τέλος θα ακολουθήσει παράθεση των γενικών συμπερασμάτων από την προηγηθείσα σύγκριση και του επιλόγου όπου θα επιχειρηθεί να χαρτογραφηθεί η μελλοντική πορεία του ευρωπαϊκού πλέον δικαίου των διεθνών συναλλαγών.

¹ Γραμματικάκη – Αλεξίου Αν., «Κοινοτική δράση και παγκοσμιοποίηση – εναρμόνιση ή ανταγωνισμός δικαίων ?» σε Κοινοτικό Δίκαιο και Εμπορικό Δίκαιο, 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικόλογων

B. ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΑΥΤΟΥ

1) Εισαγωγικά στοιχεία περί του δικαίου διεθνών συναλλαγών

Το δίκαιο διεθνών συναλλαγών είναι ένας σχετικά νέος κλάδος δικαίου που ανταποκρίνεται σε μία νέα διεθνή κοινωνική πραγματικότητα που στηρίζεται στην πύκνωση των διεθνικών συναλλακτικών σχέσεων και έχει ως άμεσο αντικείμενο τους εφαρμοστέους κανόνες στις διεθνείς συναλλακτικές βιοτικές σχέσεις. Σκοπός του είναι να διασφαλίσει βεβαιότητα δικαίου με την όσο δυνατή προβλέψιμη και έγκαιρη γνώση του εφαρμοστέου κανόνα.

Οι πηγές του είναι πολλαπλές και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους². Αυτές μπορεί να είναι α) το εσωτερικό δίκαιο μιας πολιτείας, β) το Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο (μέσω των ειδικότερων πηγών αυτού), γ) οι διεθνείς συμβάσεις του Διεθνούς Ομοιόμορφου Δικαίου, δ) το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ε) το «νέο Οικουμενικό Δίκαιο του Διεθνούς Εμπορίου».

Προτού επιχειρηθεί να δοθεί ένας ορισμός του όρου κρίνεται σκόπιμο να οριστεί η έννοια «διεθνής συναλλαγή». Ως τέτοια μπορεί να οριστεί δυνάμει του νομικού κριτηρίου εκείνη η συναλλαγή που συνδέεται με μία ξένη πολιτεία με βάση κάποιο από τα στοιχεία – συνδέσμους της όπως : α) τα υποκείμενα της συναλλαγής, β) το αντικείμενο της συναλλαγής και γ) τον τόπο σύναψης, λειτουργίας ή εκπλήρωσης της συναλλαγής. Ωστόσο συνεξετάζονται και άλλα μη νομικά κριτήρια όπως το οικονομικό κριτήριο, υπό την έννοια της επίδρασης της συναλλαγής στα συμφέροντα του διεθνούς εμπορίου και τις εθνικές οικονομίες, ο διασυνοριακός χαρακτήρας της συναλλαγής και το λειτουργικό κριτήριο, ανάλογα με την φύση και τον σκοπό του κανόνα δικαίου όπου υπάγεται μια συγκεκριμένη συναλλαγή. Άλλα χαρακτηριστικά της είναι περαιτέρω α) ο συμβατικός της χαρακτήρας και β) ο ιδιωτικός της χαρακτήρας.

Αναφορικά με τον όρο «δίκαιο διεθνών συναλλαγών» είναι πανθομολογούμενο ότι δεν υπάρχει ένας ενιαίος όρος³ καθώς στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία χρησιμοποιούνται διάφοροι όροι, ωστόσο ένας ορισμός που θα μπορούσε να δοθεί είναι ο εξής : *Το δίκαιο διεθνών συναλλαγών είναι ο κλάδος του δικαίου που έχει ως*

² Ευρυγένης Δ.Ι., «Στοιχεία δικαίου των διεθνών συναλλαγών και των διεθνών οικονομικών οργανώσεων», α' τόμος 1976, εκδόσεις αφοί Σάκκουλα, σελ 58 επ.

³ Αναγνωστοπούλου Δ., «Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών – Η ευρωπαϊκή διάσταση», Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2012, σελ 53

αντικείμενο τη νομική αντιμετώπιση των διεθνών κινδύνων και τους κανόνες δικαίου που διέπουν τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές.

2) Το δίκαιο διεθνών συναλλαγών και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Η μέχρι σήμερα δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταδεικνύει ότι επιθυμεί για τον εαυτό της πρωταγωνιστικό ρόλο στην διαδικασία της παγκοσμιοποίησης και των διεθνών συναλλαγών και επιδιώκει την συμμετοχή της στην διαδικασία αυτή ως ενεργός παίκτης⁴. Σε διεθνές επίπεδο η Ε.Ε. των 28 κρατών μελών και των 495.000.000 καταναλωτών αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο στην υδρόγειο τόσο αναφορικά με το εμπόριο εντός της ενιαίας εσωτερικής αγοράς όσο και με το εμπόριο με τρίτες χώρες. Παρά την περιφερειακή της διάσταση αποτελεί μια «ιδιότυπη υπερδύναμη» και κατά συνέπεια το δίκαιο διεθνών συναλλαγών επηρεάζεται από την δραστηριότητα της. Οι πολιτικές της τόσο σε εσωτερικό επίπεδο όσο και σε εξωτερικό επίπεδο που αποσκοπούν κυρίως α) στην δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, β) στην ευρωπαϊκή ενοποίηση και ολοκλήρωση σε πολιτικό αλλά κυρίως σε οικονομικό επίπεδο με την λειτουργία της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και κυρίως την λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) και γ) στην ανάπτυξη των εξωτερικών της σχέσεων με βάση την Κοινή Εμπορική Πολιτική, την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), την πολιτική ανάπτυξης και την πολιτική γειτονίας⁵, επηρεάζουν τις τρίτες χώρες που συναλλάσσονται με αυτή καθώς τις αναγκάζει σε συμμόρφωση με το πλαίσιο κανόνων που εφαρμόζονται εντός αυτής («εξαγωγή ενωσιακού δικαίου») είτε εκουσίως είτε μέσω διεθνών συμφωνιών (συμφωνίες σύνδεσης, ελευθέρων συναλλαγών και οικονομικής συνεργασίας με τρίτες χώρες και περιφερειακές ενώσεις), είτε μέσω διμερών συμφωνιών⁶.

Συνεπώς μπορεί να πει κανείς πως υφίσταται ένας σταδιακός εξευρωπαϊσμός του δικαίου διεθνών συναλλαγών μέσω της δημιουργίας ενός «δικαίου διεθνών συναλλαγών της Ε.Ε.», όπου συγχωνεύονται η διεθνής και η ευρωπαϊκή διάσταση, υπό την έννοια ενός συνόλου κανόνων που εφαρμόζουν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και ενδεχομένως και οι επιχειρήσεις τρίτων χωρών που συμβάλλονται με αυτές ή δραστηριοποιούνται στην ενιαία εσωτερική αγορά. Η αλληλεπίδραση αυτή μεταξύ

⁴ http://europa.eu/scadplus/glossary/lisbon_strategy_el.html

⁵ Καλαβρός Γ. – Γεωργόπουλος Θ., «Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – ουσιαστικό δίκαιο», τόμος II, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ 310 επ.

⁶ Πλιάκος Α., «Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Θεσμικό και Ουσιαστικό Δίκαιο», Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ 656 επ.

της διεθνούς και της ευρωπαϊκής διαστάσεως θα καταδειχθεί κατωτέρω με την αναφορά συγκεκριμένων τομέων όπου οι ευρωπαϊκές ρυθμίσεις είτε συγκλίνουν είτε αποκλίνουν από τις διεθνείς ρυθμίσεις.

Γ. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ – ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ Ε.Ε.

1) Η διεθνής πώληση κινητών

Με την ανάπτυξη του εισαγωγικού και του εξαγωγικού εμπορίου απέκτησε τεράστια σημασία η διεθνής πώληση. Σε διεθνές επίπεδο κυριαρχεί η Διεθνής Σύμβαση της Βιέννης «σχετικά με τις συμβάσεις για τη διεθνή πώληση κινητών⁷» που υπεγράφη την 11^η Απριλίου 1980 και άρχισε να ισχύει από 1^η Ιανουαρίου 1988. Αποτελεί την συνέχεια α) της Σύμβασης για το ομοιόμορφο δίκαιο για την διεθνή πώληση κινητών (Uniform Law on International Sales - ULIS) και β) της Σύμβασης για το ομοιόμορφο δίκαιο για την διατύπωση των συμβάσεων (Uniform Law on the Formation of Contracts - ULF), οι οποίες είχαν υπογραφεί από δώδεκα κράτη το έτος 1964 στην Χάγη και τέθηκαν σε ισχύ το έτος 1972, ωστόσο δεν είχαν τύχει ευρείας αποδοχής κυρίως λόγω της απουσίας των Η.Π.Α. αλλά και των αναπτυσσόμενων και των σοσιαλιστικών κρατών κατά την διαμόρφωση τους⁸. Η σύμβαση αυτή θέτει άμεσα εφαρμοστέους *ομοιόμορφους κανόνες ουσιαστικού* δικαίου, οι οποίοι υπερισχύουν των αντίστοιχων διατάξεων των εθνικών δικαίων και σκοπός της είναι η άρση των νομικών εμποδίων στις διεθνείς συναλλαγές και η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου. Η Σύμβαση αυτή έχει τύχει ευρείας αποδοχής καθώς έχει κυρωθεί από 78 κράτη και 8 διεθνείς Οργανισμούς και αφορά ποσοστό άνω των 2/3 του διεθνούς εμπορίου.

Πέραν του ανωτέρω συμβατικού κειμένου στις συναλλαγές τυγχάνουν εφαρμογής και οι αρχές των διεθνών εμπορικών συμβάσεων UNIDROIT⁹, προϊόν πολυετούς έρευνας από εκπροσώπους των κύριων νομικών συστημάτων του κόσμου, οι οποίες δεν συνδέονται με κανένα εθνικό δίκαιο και δεν αποτελούν δεσμευτική πράξη αλλά αποτελούν ένα πρότυπο προς χρήση από τους ενδιαφερόμενους.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν υφίσταται αντίστοιχη ρύθμιση που να θέτει κανόνες ουσιαστικού δικαίου όπως η Σύμβαση της Βιέννης καθώς η νομοπαραγωγική δραστηριότητα ήταν περισσότερο προσανατολισμένη στο να προβεί σε καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου στην περίπτωση που ανακύψει διαφορά επί ζητήματος που

⁷ «UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods» ή αλλιώς «CISG»

⁸ Fawcett J., Harris J., Bridge M., «International Sale of Goods in the Conflict of Laws», Oxford University Press, 2005, σελ 911

⁹ Ειδικότερα σε www.unidroit.org

αφορά διεθνή πώληση κινητών. Στην περίπτωση αυτή θα τύχει εφαρμογής ο Κανονισμός (ΕΚ) 593/2008 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές αστικού και εμπορικού δικαίου σε περίπτωση που περιλαμβάνουν σύγκρουση δικαίων¹⁰ (Ρώμη I), ο οποίος μπορεί να ειπωθεί πως αποτελεί μετεξέλιξη της Κοινοτικής Σύμβασης της Ρώμης (1980) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές. Δυνάμει αυτού παρέχεται η δυνατότητα στους συμβαλλομένους επιλογής εφαρμοστέου δικαίου υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που τίθενται, ήτοι τίθενται *ομοιόμορφοι κανόνες σύνδεσης οικουμενικού χαρακτήρα*. Αντίστοιχες ρυθμίσεις επιλογής εφαρμοστέου δικαίου διεθνούς χαρακτήρα αποτελούσαν α) η Σύμβαση της Χάγης (1955) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις διεθνείς πωλήσεις και β) η Σύμβαση της Χάγης (1986) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις διεθνών πωλήσεων κινητών. Ωστόσο αποτελούσαν προσπάθειες περιορισμένης εμβέλειας.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο την μεγαλύτερη επιρροή από την Σύμβαση της Βιέννης όσον αφορά ζητήματα πώλησης κινητών έχει δεχθεί η Οδηγία 1999/44/ΕΚ «σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών». Η εν λόγω Οδηγία¹¹ αφορά τις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών και περιέχει διατάξεις αναγκαστικού δικαίου όσον αφορά τα δικαιώματα που παρέχονται στους καταναλωτές επί πώλησεως κινητών πραγμάτων.

Πέραν της ανωτέρω Οδηγίας η πιο σημαντική προσπάθεια ενοποίησης του αστικού δικαίου στην Ε.Ε. προήλθε από την Επιτροπή για το Ευρωπαϊκό Δίκαιο των Συμβάσεων (Commission on European Contract Law), γνωστής και ως «Επιτροπή Lando» από το όνομα του Προέδρου της, η οποία εκπόνησε τις βασικές αρχές για το Ευρωπαϊκό Δίκαιο των Συμβάσεων¹². Το έργο αυτό αποτελεί ένα εκτεταμένο έργο που προτείνει συγκεκριμένες ομοιόμορφες διατάξεις για το δίκαιο των συμβάσεων. Τέλος πρέπει να αναφερθεί και η προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την διατύπωση κοινά αποδεκτών αρχών, βασικών κανόνων και ομοιόμορφης ορολογία στο πεδίο του δικαίου των συμβάσεων με σκοπό την ενιαία εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου των συμβάσεων μέσω ενός Κοινού Πλαισίου Αναφοράς .

Συμπερασματικά η παράθεση των ανωτέρω γεγονότων καταδεικνύει πως η Σύμβαση της Βιέννης για την διεθνή πώληση των κινητών είναι απολύτως επιτυχημένη και έχει τύχει ευρύτατης αποδοχής, από τα περισσότερα κράτη μέλη της Ε.Ε. μεταξύ άλλων,

¹⁰ Ειδικότερα σε Αιμιλιανίδης Αχ., «Το νέο ευρωπαϊκό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο των συμβάσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό Ρώμη I», εκδόσεις Σάκκουλα, 2009

¹¹ Έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο δυνάμει του Ν. 3043/2002

¹² Principles of European Contract Law - PECL

όσον αφορά την θέσπιση κανόνων ομοιόμορφου ουσιαστικού δικαίου. Μάλιστα έχει αποτελέσει την βάση τόσο της Οδηγίας 1999/44/EK, των αρχών των διεθνών εμπορικών συμβάσεων UNIDROIT και των αρχών για το Ευρωπαϊκό Δίκαιο των Συμβάσεων (PECL). Σε ευρωπαϊκό επίπεδο ναί μεν δεν υπήρξε ανάλογη διεθνής σύμβαση, ωστόσο η Ε.Ε. κινήθηκε προς την κατεύθυνση της επίλυσης των ζητημάτων εφαρμοστέου δικαίου στις ενοχικές συμβάσεις με την θέσπιση αντίστοιχων Κανονισμών καλύπτοντας ένα κενό στο διεθνές πεδίο.

2) Οι διεθνείς εμπορικές συνήθειες – INCOTERMS

Παράλληλα με την αναφορά της CISG χρήσιμη είναι και η αναφορά των διεθνών κανόνων INCOTERMS λόγω της μεγάλης σπουδαιότητας τους για το διεθνές εμπόριο. Υπό τον όρο αυτό αναφέρεται το σύνολο των διεθνών κανόνων υπό την μορφή ρητρών (λ.χ. CIF, FOB, DDP¹³) και στόχος τους είναι η αποφυγή της αβεβαιότητας της απόδοσης διαφορετικής ερμηνείας συγκεκριμένων όρων από χώρα σε χώρα. Εκδίδονται από το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο των Παρισίων από το έτος 1936 μέχρι και σήμερα με αναθεωρήσεις και τροποποιήσεις. Δεν αποτελούν πηγή δικαίου αλλά χρησιμοποιούνται ως ερμηνευτικό για την ερμηνεία των εμπορικών ρητρών κριτήριο σε επίπεδο συναλλακτικών ηθών και μόνο κατόπιν της ενσωματώσεως τους στη σύμβαση πώλησης

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι όροι INCOTERMS χρησιμοποιούνται από την κοινοτική νομοθεσία είτε ρητά με την ονομασία τους, είτε με την ονομασία «όροι παράδοσης» είτε και σιωπηρά για εμπορικούς και φορολογικούς – τελωνειακούς σκοπούς. Μεταξύ άλλων χρήση τους γίνεται από τον Τελωνειακό Κώδικα της Ε.Ε. που θεσπίστηκε δυνάμει του Κανονισμού (ΕΚ) 450/2008, από την Οδηγία 2006/112/EK σχετικά με την επιβολή Φ.Π.Α. επί εισαγόμενων προϊόντων, από τον Κανονισμό (ΕΕ) 113/2010 για τον καθορισμό στατιστικής αξίας αλλά και στον Κανονισμό (ΕΚ) 1580/2007 για τις εισαγωγές οπωροκηπευτικών.

Λόγω της μεγάλης αποδοχής τους από τους εμπόρους και της πρακτικής χρησιμότητάς τους, η νομοθεσία της Ε.Ε. σέβεται και αναγνωρίζει τους όρους αυτούς και δέχεται τόσο σιωπηρά όσο και ρητά τη χρησιμοποίησή τους κυρίως για στατιστικούς, δασμολογικούς και φορολογικούς σκοπούς.

¹³ Ειδικότερα επί των υπολοίπων όρων σε Ramberg J., «International Commercial Transactions», ICC Kluwer Law International, 2000, second edition, σελ 101 επ.

3) Η προστασία των καταναλωτών

Σε διεθνές επίπεδο καθίσταται διακριτή η απουσία ρυθμίσεων για την προστασία των καταναλωτών καθώς δεν υφίσταται κάποιο κανονιστικό πλαίσιο με δεσμευτικό χαρακτήρα. Παρά το γεγονός πως στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ λειτουργεί Επιτροπή για την Πολιτική των Καταναλωτών, γεγονός που καταδεικνύει την σημασία του ζητήματος αυτού, εντούτοις δεν υφίσταται κανονιστικό έργο παρά μόνο συμβουλευτικό. Η σημαντικότερη διεθνής προσπάθεια προήλθε από τον Ο.Η.Ε. όταν το έτος 1985 υιοθέτησε τις «Κατευθυντήριες Αρχές για την Προστασία του Καταναλωτή» που όμως δεν είχαν δεσμευτικό χαρακτήρα αλλά χρησιμεύουν μόνο ως σημείο αναφοράς και ως κώδικας δεοντολογίας.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι προσπάθειες κατοχύρωσης της προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών είναι αξιοσημείωτες καθώς από την δεκαετία του 1970 μέχρι σήμερα η προστασία των καταναλωτών αποτελεί βασική πολιτική. Εκκινώντας από το έτος 1973 οπότε και ιδρύθηκε μια ειδική υπηρεσία περιβάλλοντος και προστασίας καταναλωτών μέχρι και σήμερα υπάρχει συνεχής αναφορά στο ζήτημα αυτό. Ενδεικτικά το έτος 1975 υπεβλήθη το Πρώτο Πρόγραμμα δράσης σχετικά με την προστασία των καταναλωτών και το έτος 1981 το Δεύτερο Πρόγραμμα δράσης. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη επέτρεψε την εισαγωγή της έννοιας του «καταναλωτή» στη Συνθήκη της ΕΟΚ και ειδικότερα στο άρθρο 100 Α αυτής. Το έτος 1993 η Ε.Ε. και οι χώρες ΕΖΕΣ προέβλεψαν στην Συμφωνία για τον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο (ΕΟΧ) ειδικό κεφάλαιο για την προστασία των καταναλωτών, ενώ επίσης στην Συνθήκη του Μάαστριχτ προστέθηκε το άρθρο 129 Α¹⁴, με το οποίο εισήχθη στην συνθήκη ιδιαίτερη κοινοτική πολιτική με στόχο την εξασφάλιση της προστασίας των καταναλωτών. Το έτος 1995 συστάθηκε η Συμβουλευτική Επιτροπή Καταναλωτών. Το έτος 1999 με την Συνθήκη του Άμστερνταμ εισήχθη η αρχή της ελάχιστης προστασίας του καταναλωτή. Προηγουμένως το έτος 1998 εγκρίθηκε το σχέδιο δράσης για την πολιτική σχετικά με τους καταναλωτές για την περίοδο 1999-2001, ενώ το έτος 2001 εκδόθηκε το Πράσινο Βιβλίο για την προστασία των καταναλωτών στην Ε.Ε. και το έτος 2002 μία συμπληρωματική ανακοίνωση αυτού και επιπλέον καταρτίστηκε η «Στρατηγική για την Πολιτική των Καταναλωτών 2002-2006». Το έτος 2005 δημιουργήθηκε το «Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Κέντρων Καταναλωτή» ενώ επίσης το έτος 2007 καταρτίστηκε η «Στρατηγική για την

¹⁴ Αλεξανδρίδου Ε., «Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή : Ελληνικό – Ενωσιακό», Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σελ 9

προστασία του Καταναλωτή κατά τα έτη 2007-2013». Περαιτέρω έχει εκδοθεί πλήθος Οδηγιών για την προστασία των καταναλωτών, μεταξύ των οποίων είναι : α) η Οδηγία 84/450/ΕΟΚ για την παραπλανητική διαφήμιση, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/55/ΕΚ για την συγκριτική διαφήμιση και από την Οδηγία 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, β) η Οδηγία 93/13/ΕΚ σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, γ) η Οδηγία 1999/44/ΕΚ σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών, δ) η Οδηγία 2001/83/ΕΕ για τα δικαιώματα των καταναλωτών. Επίσης στην προστασία του καταναλωτή αποβλέπουν και οι διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 2006/2004 «για την συνεργασία όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών».

Το πλήθος των ανωτέρω συμβατικών αναφορών και κοινοτικών πράξεων που εκτείνεται σε βάθος χρόνου, καταδεικνύει το «κοινοτικό/ενωσιακό κεκτημένο» της προστασίας του καταναλωτή στην Ε.Ε. και διασφαλίζει σε ικανοποιητικό βαθμό τα δικαιώματα των καταναλωτών στην ενιαία εσωτερική αγορά, ενώ περαιτέρω καταδεικνύει ότι η προστασία των καταναλωτών στην Ε.Ε. είναι πολύ πιο ανεπτυγμένη σε σχέση με τους ισχύοντες σε διεθνές επίπεδο κανόνες που αποτελούν κυρίως soft law.

4) Η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού

Ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός παίζει καθοριστικό ρόλο σε μια ανοικτή οικονομία της αγοράς. Σε διεθνές επίπεδο η πρώτη σοβαρή ενέργεια προήλθε από τον ΟΟΣΑ, ο οποίος εξέδωσε το έτος 1967 και το έτος 1976 Σύσταση και Δήλωση αντίστοιχα με αντικείμενο ζητήματα ανταγωνισμού. Το έτος 1980 η UNCTAD υιοθέτησε τον «Κώδικα για τις Περιοριστικές Επιχειρηματικές Πρακτικές» καθώς επίσης και άλλα μη δεσμευτικά μέτρα. Στα πλαίσια του ΠΟΕ παρουσιάστηκε το Σχέδιο του Διεθνούς Κώδικα για την προστασία του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, το οποίο παρόλο που έτυχε θερμής υποδοχής, εν συνεχεία εγκαταλείφθηκε ενώ και το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο παρουσίασε το έτος 1998 ένα Σχέδιο για ζητήματα ανταγωνισμού, το οποίο δεν έχει οριστικοποιηθεί. Τέλος το έτος 2001 δημιουργήθηκε το Διεθνές Δίκτυο Ανταγωνισμού, με την συμμετοχή σημαντικότερων οικονομικών δυνάμεων μεταξύ των οποίων και οι Η.Π.Α. και σκοπό την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, το οποίο ωστόσο δεν έχει αποφασιστική αρμοδιότητα ή δεσμευτικό χαρακτήρα αλλά απλώς εκδίδει συστάσεις ή «βέλτιστες πρακτικές». Οι

σημαντικότερες μέχρι σήμερα προσπάθειες για την προστασία του ανταγωνισμού φαίνεται πως είναι η Επιτροπή Ανταγωνισμού που έχει συσταθεί στα πλαίσια του ΟΟΣΑ και ο Πρότυπος Νόμος για τον Ανταγωνισμό της UNCTAD.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η πολιτική περί ανταγωνισμού αποτελεί την πιο ανεπτυγμένη πολιτική της Ε.Ε. μετά την Κοινή Αγροτική Πολιτική. Οι ευρωπαϊκές διατάξεις στοχεύουν στην δημιουργία μιας άκρως ανταγωνιστικής οικονομίας ανοικτής αγοράς, η οποία όμως ταυτόχρονα θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από κοινωνική προστασία και συνοχή¹⁵. Σε επίπεδο πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου υπήρχε πρόβλεψη για τον ελεύθερο ανταγωνισμό στην Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (άρθρα 81-89), ενώ πλέον στην Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα άρθρα 101-106 προβλέπονται διατάξεις κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού. Πέραν του πρωτογενούς δικαίου υφίστανται και διατάξεις σε δευτερογενές επίπεδο, υπό την μορφή Κανονισμών¹⁶ που περιέχουν λεπτομερείς διαδικαστικές ρυθμίσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού, σημαντικότεροι εκ των οποίων είναι α) ο Κανονισμός 772/2004 για τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας ως παράδειγμα Κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες, β) ο Κανονισμός 330/2010 για την ομαδική απαλλαγή των κάθετων συμφωνιών, γ) ο Κανονισμός 1/2003 σχετικά με το καθεστώς εφαρμογής των διαδικασιών για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, ο οποίος μάλιστα έθεσε και τις βάσεις για την λειτουργία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού, ενός forum διαβούλευσης και συνεργασίας των εθνικών αρχών ανταγωνισμού για την εφαρμογή των άρθρων 81 και 82 ΣυνθΕΚ, το οποίο είχε ιδρυθεί άτυπα στην Ρώμη το έτος 2000.

Το πλήθος των δεσμευτικών και μη δεσμευτικών κανονιστικών ρυθμίσεων τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο καταδεικνύουν την σημασία της ρύθμισης του ανταγωνισμού για την ανάπτυξη της οικονομίας και την προστασία των καταναλωτών. Άλλωστε η ελευθερία του ανταγωνισμού είναι τόσο η ζωή του εμπορίου¹⁷ όσο και η ζωή καθεαυτή και ότι για την φιλελεύθερη οικονομία ο ανταγωνισμός, ως κοινωνικό φαινόμενο, αποτελεί το πλεονέκτημα της και την δυνατότητα επιβιώσεως της. Σε διεθνές επίπεδο δεν υπάρχει ακόμη η πρόθεση για την δημιουργία παγκοσμίου δικαίου προστασίας του ανταγωνισμού και η προστασία του παραμένει ατελής, με σποραδικές μόνο ρυθμίσεις μη δεσμευτικής φύσεως. Σε

¹⁵ Καρύδης Γ., «Ευρωπαϊκό Δίκαιο Συναλλαγών», Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ 87

¹⁶ Αυγερινός Γ., «Θεμελιώδη στοιχεία του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού», σελ 1188 επ., σε Παμπούκης Χ. (επιμ.), «Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009

¹⁷ Κοτσίρης Λ., «Ευρωπαϊκό εμπορικό δίκαιο», εκδόσεις Σάκκουλας, Γ' έκδοση 2018, σελ 297

ευρωπαϊκό επίπεδο αντίθετα υφίσταται ένα πλήρως δομημένο, αποκεντρωμένο και ιεραρχημένο σύστημα προστασίας του ανταγωνισμού τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που έχει τον κεντρικό ρόλο, όσο και από τις εθνικές αρχές προστασίας του ανταγωνισμού και τα εθνικά δικαστήρια κάθε κράτους μέλους. Αξίζει να αναφερθεί η εξαγωγή της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού α) αφενός μέσω της εφαρμογής της αρχής της «εξωεδαφικότητας (extraterritoriality)¹⁸» δυνάμει των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με την οποία η Ε.Ε. έχει το δικαίωμα να επιβάλλει τους κανόνες ανταγωνισμού της σε επιχειρήσεις που εδρεύουν εκτός Ε.Ε. εάν οι ενέργειες τους πλήττουν τον ανταγωνισμό εντός της εσωτερικής αγοράς και αφετέρου β) μέσω της εκούσιας εξαγωγή του κοινοτικού/ενωσιακού κεκτημένου δυνάμει διεθνών συμφωνιών της Ε.Ε. με τρίτες χώρες ή περιφερειακούς οργανισμούς για θέματα ανταγωνισμού όπως έχει συμβεί τόσο με τις Η.Π.Α., τον Καναδά, την Ιαπωνία και την Νότια Κορέα¹⁹ για συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών, όσο και με πολλές άλλες χώρες και αυτόνομες περιοχές.

5) Το ηλεκτρονικό εμπόριο

Η αλματώδης ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου ώθησε πολλούς διεθνείς οργανισμούς (Ο.Η.Ε., ΟΟΣΑ, ΠΟΕ) να επιχειρήσουν την ρύθμιση των διαφορών εκφάνσεων του. Οι σημαντικότερες εξ αυτών είναι : α) ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο (1996) που υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε., β) η Σύσταση της Οικονομικής Επιτροπής του Ο.Η.Ε. για την Ευρώπη σχετικά με το πρότυπο σχέδιο συμφωνίας ηλεκτρονικού εμπορίου (2000), γ) ο Πρότυπος Νόμος για τις ηλεκτρονικές υπογραφές (2001), δ) η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την χρήση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στις διεθνείς συμβάσεις (2005). Περαιτέρω στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης υπογράφηκαν δύο συμβάσεις με διεθνή χαρακτήρα : α) η Διεθνής Σύμβαση για την προστασία των ατόμων σε σχέση με την αυτόματη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (1981) και β) η Διεθνής Σύμβαση για το Κυβερνοέγκλημα (2001). Στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου υιοθετήθηκε το έτος 1998 η Διακήρυξη για το παγκόσμιο ηλεκτρονικό εμπόριο. Στα πλαίσια του Ο.Ο.Σ.Α. εκδόθηκαν Κατευθυντήριες Οδηγίες, Συστάσεις και Οδηγίες από το έτος 1980 μέχρι και σήμερα ενώ και το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο έχει ασχοληθεί εκτενώς με το ηλεκτρονικό εμπόριο.

¹⁸ Κοτσίρης Λ., δεξ ανωτέρω 17, σελ 306 επ.

¹⁹ Whish R. – Bailey D., «Competition Law», Oxford University Press, 2012, 7th edition, σελ 509 επ.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι προσπάθειες για την προστασία των συναλλαγών του ηλεκτρονικού εμπορίου ήταν επίσης συνεχείς. Μεταξύ άλλων υιοθετήθηκαν διάφορες πράξεις εκ των οποίων ξεχωρίζουν : α) η Σύσταση 1994/820/EK της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις νομικές πτυχές της ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων, β) η Οδηγία 95/46/EK για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων, γ) η Οδηγία 98/34/EK, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 98/48/EK, που προσδιορίζει ποιες είναι οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, δ) η Οδηγία 1999/93/EK σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές, ε) η Οδηγία 2000/31/EK σχετικά με ορισμένες πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου, στ) η Οδηγία 2002/65/EK για τις πωλήσεις από απόσταση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ζ) η Οδηγία 2002/58/EK σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η) η Οδηγία 2006/123/EK σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά, θ) η Οδηγία 2006/112/EK σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, ι) η Οδηγία 2007/64/EK για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά.

Γενικότερα η ευρωπαϊκή νομοθεσία για το ηλεκτρονικό εμπόριο είναι περισσότερο ανεπτυγμένη από τη διεθνή καθώς βασίστηκε μεν στο διεθνές επίπεδο σε ορισμένα ζητήματα όπως π.χ. στον Πρότυπο Νόμο για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (1996) επί του οποίου εκδόθηκε η Οδηγία 2000/31/EK, ωστόσο σε άλλα ζητήματα πρωτοπόρησε όπως π.χ. η Οδηγία 1999/93 για την ηλεκτρονική υπογραφή που εκδόθηκε δύο χρόνια πριν από τον αντίστοιχο Πρότυπο Νόμο (2001), ενώ επίσης προχώρησε και σε νέα θέματα, όπως ο τρόπος λειτουργίας των φορέων παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και η δημιουργία θεσμικών πλαισίων λειτουργίας του ηλεκτρονικού εμπορίου και την προστασία του ηλεκτρονικού καταναλωτή. Μάλιστα ενήργησε προσαρμόζοντας την δραστηριότητα της έτσι ώστε να υπάρξει συμβατότητα των ευρωπαϊκών κανόνων με τους αντίστοιχους διεθνείς.

6) Η δικαστική επίλυση των διαφορών

Παρά τα δικονομικά προβλήματα εξαιτίας της «αρχής της εδαφικότητας», σε διεθνές επίπεδο στα πλαίσια της Διεθνούς Συνδιάσκεψης του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου της Χάγης, υπήρξε σοβαρή προσπάθεια αντιμετώπισης αυτών καθώς επηρέαζαν το διεθνές εμπόριο. Πιο συγκεκριμένα συνήφθησαν οι ακόλουθες διεθνείς συμβάσεις

που υποβοηθούσαν τον ιδιώτη να διενεργήσει διάφορες διαδικαστικές πράξεις σε κράτος άλλο από εκείνο στο οποίο διεξάγεται μία δίκη, ήτοι : α) η Σύμβαση της Χάγης της 15.11.1965 για την επίδοση δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις σε πρόσωπα που βρίσκονται στην αλλοδαπή, β) η Σύμβαση της Χάγης της 18.03.1970 για την συλλογή αποδεικτικών στοιχείων στην αλλοδαπή σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, γ) η πολυμερής Σύμβαση της Χάγης της 01.02.1971 για την αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις και δ) η Σύμβαση της Χάγης της 03.06.2005 για τις συμφωνίες επιλογής δικαστηρίου. Εκ των ανωτέρω η α' και η β' έτυχαν ευρείας αποδοχής και εφαρμογής και έχουν αποτελέσει την βάση για την ανάπτυξη αντίστοιχων ευρωπαϊκών κανόνων.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο ωστόσο η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων νομικής φύσεως υπήρξε πιο δραστική καθώς προς εκπλήρωση του στόχου της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και λόγω του μεγάλου όγκου του ενδοενωσιακού εμπορίου η Ε.Ε. έλαβε μέτρα για την καταπολέμηση της αφερεγγυότητας μέσω της δυνατότητας άμεσης εκτέλεσης των απαιτήσεων. Μετά το έτος 2000 και συμπληρωματικά προς τις υφιστάμενες Συμβάσεις των Βρυξελλών (1968) και Λουγκάνο (1988), μπορεί να πει κανείς πως υπήρξε μια αρκετά δραστήρια παραγωγή νομικών μέτρων για την διευκόλυνση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών. Ειδικότερα ελήφθησαν τα ακόλουθα μέτρα²⁰ : α) ο Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 για την διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων, β) η Οδηγία 2000/35/ΕΚ για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων στις εμπορικές συναλλαγές, γ) ο Κανονισμός (ΕΚ) 805/2004 για τον ευρωπαϊκό εκτελεστό τίτλο, δ) ο Κανονισμός (ΕΚ) 1896/2006 για την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής, ε) ο Κανονισμός (ΕΚ) 861/2007 για την θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών, στ) ο Κανονισμός (ΕΚ) 1393/2007 για τις διασυνοριακές επιδόσεις, ζ) ο Κανονισμός (ΕΚ) 1206/2001 για την συλλογή αποδείξεων, η) η Απόφαση 2001/470/ΕΚ για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί πως σε διεθνές επίπεδο έγιναν σημαντικά βήματα ήδη από την δεκαετία του 1970 για την διευκόλυνση της δικαστικής επίλυσης των διασυνοριακών διαφορών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Ωστόσο ενδεχόμενη σύγκριση με την δραστηριότητα της Ε.Ε. καταδεικνύει ότι στο πεδίο αυτό έχουν γίνει

²⁰ Μούσης Ν., «Ευρωπαϊκή Ένωση : δίκαιο, οικονομία, πολιτική», εκδόσεις Παπαζήση, 2018, σελ 159

άλματα καθώς μέσω των αυτοτελών δικονομικών ρυθμίσεων που έχουν θεσπισθεί, είναι δυνατή η δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, όπως άλλωστε προβλέπονταν και στην Συνθήκη του Άμστερνταμ με την υπαγωγή του τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις από τον τρίτο στον πρώτο υπερεθνικό πυλώνα της Ε.Ε. και συνακόλουθα η προστασία των συμβαλλομένων στην Ενιαία Εσωτερική Αγορά με αποτέλεσμα την ασφάλεια δικαίου στις διεθνείς συναλλαγές στην Ε.Ε..

7) Η εξωδικαστική επίλυση των διαφορών

Μία εμπορική διαφορά δύναται να επιλυθεί και με κάποιο εναλλακτικό τρόπο επίλυσης, ήτοι α) μέσω διαιτησίας και β) μέσω διαμεσολάβησης. Ο τομέας της επίλυσης διεθνών εμπορικών διαφορών μέσω της διαιτησίας γνωρίζει σημαντική επιτυχία λόγω των πλεονεκτημάτων που προσφέρει αυτή ως διαδικασία πιο άμεση, ουδέτερη και ευέλικτη. Σε διεθνές επίπεδο κατά την διεξαγωγή της διαδικασίας αυτής κυριαρχεί ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL που έχει κυρωθεί στην Ελλάδα δυνάμει του Ν. 2735/1999. Μέσω της υιοθέτησης του από τα ενδιαφερόμενα κράτη, έχει συντελεστεί η βαθμιαία εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών τους. Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η διαιτησία συμπληρώνονται από την δυνατότητα άμεσης αναγνώρισης και εκτέλεσης των σχετικών διαιτητικών αποφάσεων που προσφέρει η Σύμβαση της Νέας Υόρκης (1958), ήδη κυρωμένη στην Ελλάδα από το έτος 1961. Την σπουδαιότητα της Σύμβασης αυτής καταδεικνύει το γεγονός πως έχει κυρωθεί από το σύνολο σχεδόν των κρατών που ασχολούνται με το διεθνές εμπόριο και από όλα τα κράτη της Ε.Ε.

ε ευρωπαϊκό επίπεδο υπογράφηκε το έτος 1961 από τριάντα οκτώ κράτη²¹ η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία, η οποία περιείχε καινοτομίες και έλυνε συγκεκριμένα εξειδικευμένα προβλήματα²², όμως δεν είχε την ίδια απήχηση όπως η Σύμβαση της Νέας Υόρκης, καθώς όπως φαίνεται δημιουργήθηκε για να λειτουργεί συμπληρωματικά. Επίσης αξίζει να αναφερθεί πως το έτος 1966 υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το ομοιόμορφο δίκαιο της διαιτησίας αλλά δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ. Εντούτοις η Ε.Ε. πρωτοπορεί στον τομέα της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών μέσω της διαμεσολάβησης, η οποία διαδικασία εισήχθη μέσω της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ ενώ αντίστοιχη ρύθμιση δεν υπάρχει σε διεθνές επίπεδο .

²¹ Όχι όμως από την Ελλάδα

²² Ειδικότερα σε Αναγνωστοπούλου Δ., δεσ ανωτέρω 3, σελ.739 επ.

Συμπερασματικά η οικουμενική αποδοχή της Σύμβασης της Νέας Υόρκης (1958) και του Πρότυπου Νόμου της UNCITRAL που συμπληρώνει αυτή καταδεικνύει πως η διεθνής διάσταση στον τομέα της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας προηγείται έναντι της ευρωπαϊκής διαστάσεως, η οποία καλύπτεται από αυτή και λειτουργεί συμπληρωματικά έναντι αυτής. Με αυτά τα δεδομένα λοιπόν η Ε.Ε. διαφοροποιήθηκε και πρωτοπόρησε στην καθιέρωση ενός εναλλακτικού τρόπου επίλυσης διαφορών μέσω της διαμεσολάβησης κατά την Οδηγία 2008/52/ΕΚ.

Δ. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η εξασφάλιση της διαφάνειας και της ασφάλειας δικαίου για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές αποτελεί μεγάλη πρόκληση για το δίκαιο διεθνών συναλλαγών. Όπως κατεδείχθη η σύγκριση μεταξύ της διεθνούς και της ευρωπαϊκής διάστασης αυτού, αποκαλύπτει την ύπαρξη μιας διαστρωμάτωσης των ευρωπαϊκών κανόνων διεθνών συναλλαγών με κριτήριο τον βαθμό διάδρασης μεταξύ διεθνούς και ευρωπαϊκής διάστασης και επίσης την σταδιακή δημιουργία ενός εξευρωπαϊσμένου δικαίου διεθνών συναλλαγών όπου συγχωνεύονται η διεθνής και η ευρωπαϊκή διάσταση.

Κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα καθίσταται σαφές πως η διεθνής Κοινότητα προηγείται της Ε.Ε. στους τομείς της διεθνούς πώλησεως κινητών δυνάμει της Συμβάσεως της Βιέννης (1980), η οποία έχει καταστεί πλέον το παγκόσμιο δίκαιο της διεθνούς πώλησης κινητών και των εμπορικών όρων INCOTERM, χρήση των οποίων γίνεται από την Ε.Ε. και στον τομέα της εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών μέσω της Σύμβασης της Νέας Υόρκης (1958) για την διεθνή εμπορική διαιτησία και του Πρότυπου Νόμου της UNCITRAL. Στον τομέα του ηλεκτρονικού εμπορίου διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο συμπορεύονται εν μέρει καθώς η Ε.Ε. χρησιμοποίησε ως πρότυπο διεθνή νομοθετήματα, ωστόσο προέβη έτι περαιτέρω και στην ρύθμιση και άλλων θεμάτων, κατά τρόπο συμβατό με τους διεθνείς κανόνες. Τέλος στο επίπεδο της προστασίας του καταναλωτή, της προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, της δικαστικής επίλυσης των διαφορών αλλά και της εξωδικαστικής επίλυσης μέσω διαμεσολάβησης είναι σαφής η πρωτοπορία της Ε.Ε. λόγω της υιοθέτησης λεπτομερών διατάξεων για την ρύθμιση των ζητημάτων αυτών.

Εάν λάβει κανείς υπόψη του την σημασία της Ε.Ε. ως του μεγαλύτερου εμπορικού εταίρου παγκοσμίως, την επιρροή της στα διεθνή fora, την δυνατότητα επιρροής επί ασκούμενων πολιτικών στα εμπορικώς συμβαλλόμενα με αυτήν κράτη, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την εξωεδαφική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού

Digesta 2021 - Εργασίες

και προστασίας του καταναλωτή αλλά και την εξαγωγή του ενωσιακού κεκτημένου δυνάμει διεθνών συμφωνιών, τότε καθίσταται σαφές πως μελλοντικά θα προχωρήσει ακόμη περισσότερο ο εξευρωπαϊσμός του Δικαίου Διεθνών Συναλλαγών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αναγνωστοπούλου Δ., «Δίκαιο διεθνών συναλλαγών – η ευρωπαϊκή διάσταση», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2012

Καρύδης Γ., «Ευρωπαϊκό Δίκαιο Συναλλαγών», Νομική Βιβλιοθήκη, 2014

Πλιάκος Α., «Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Θεσμικό και Ουσιαστικό Δίκαιο», Νομική Βιβλιοθήκη, 2012

Μούσης Ν., «Ευρωπαϊκή Ένωση : δίκαιο, οικονομία, πολιτική», εκδόσεις Παπαζήση, 2018

Αλεξανδρίδου Ε., «Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή : Ελληνικό – Ενωσιακό», Νομική Βιβλιοθήκη, 2018

Ευρυγένης Δ.Ι., «Στοιχεία δικαίου των διεθνών συναλλαγών και των διεθνών οικονομικών οργανώσεων», α' τόμος 1976, εκδόσεις αφοί Σάκκουλα

Αιμιλιανίδης Αχ., «Το νέο ευρωπαϊκό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο των συμβάσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό Ρώμη Ι», εκδόσεις Σάκκουλα, 2009

Γραμματικάκη – Αλεξίου Αν., «Κοινοτική δράση και παγκοσμιοποίηση – εναρμόνιση ή ανταγωνισμός δικαίων?» σε Κοινοτικό Δίκαιο και Εμπορικό Δίκαιο, 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων
Καλαβρός Γ. – Γεωργόπουλος Θ., «Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – ουσιαστικό δίκαιο», τόμος ΙΙ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010

Παμπούκης Χ. (επιμ.), «Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009

Κοτσίρης Α., «Ευρωπαϊκό εμπορικό δίκαιο», εκδόσεις Σάκκουλας, Γ' έκδοση 2018

ΑΓΓΛΙΚΗ

Ramberg J., «International Commercial Transactions», ICC Kluwer Law International, 2000, second edition

Whish R. – Bailey D., «Competition Law», Oxford University Press, 2012, seventh edition

Fawcett J., Harris J., Bridge M., «International Sale of Goods in the Conflict of Laws», Oxford University Press, 2005

ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

http://europa.eu/scadplus/glossary/lisbon_strategy_el.html

www.unidroit.org